

Inhoud

nieuwe leerplan niet altijd overtuigend.....	2
commentaar bij de presentatie van het leerplan PEGO 3 ASO	2
commentaar bij de presentatie van het leerplan PEGO 4 ASO	5

nieuwe leerplan niet altijd overtuigend

commentaar bij de presentatie van het leerplan PEGO 3 ASO

In mei wordt het nieuwe leerplan voor het derde leerjaar ASO gepresenteerd. Waarschijnlijk zal deze presentatie aanleiding geven tot wat tromgeroffel. Het kan echter geen kwaad om ook wat meer kritische kanttekeningen te plaatsen.

een herziening met twee leerlijnen

In oktober 2010 ben ik uit de leerplancommissie gestapt. Die beslissing had een aantal achtergronden.

Ten eerste werd door de inspecteurs gezegd: we gaan het leerplan van de tweede graad **alleen maar herzien**. Het was een gedachte van de twee inspecteurs, zonder dat dit principiële uitgangspunt op de leerplancommissie aan de orde is gesteld. Dat is dus merkwaardig. Inhoudelijk vond ik het uitgangspunt getuigen van halfslachtigheid, om de eigen woorden van inspecteur Wursten te gebruiken: een gemiste kans (aan het slot van zijn commentaar op de [Herziene Statenvertaling](#)). Het oude leerplan was gebaseerd op *Naderen om te horen* uit de jaren 70. Het stond dus maar gedeeltelijk op eigen benen. Waarom wilde men niet geheel zelfstandig nieuwe lijnen uitzetten?

De leerlijnen waar het herziene leerplan toen vanuit ging waren: Bijbel en Kerkgeschiedenis. Dit is een vrij traditionele benadering van het godsdienstonderwijs. Mij leek het een goed idee om vanaf de tweede graad de leerlingen in één periode van het jaar te laten nadenken over andere levensbeschouwingen die er zijn, een **leerlijn stromingen** dus. Dat is de laatste decennia ook niet ongebruikelijk overigens. We leven in een multiculturele samenleving en leerlingen moeten geholpen worden een houding te bepalen ten opzichte van de andere levensbeschouwingen die er in onze samenleving zijn. Men heeft dit voorstel eerst afgewezen, vervolgens goedgekeurd en vervolgens werd het weer afgewezen. Toen ben ik opgestapt, maar achteraf merk ik tot mijn verbazing dat het leerplan wel gepresenteerd wordt met drie leerlijnen. Helemaal consequent wordt dit idee overigens niet uitgewerkt, want in de plannen voor het 4^e jaar wordt het ontstaan van verschillende richtingen in het protestantisme opeens onder stromingen gerekend, terwijl dat uiteraard onder kerkgeschiedenis zou moeten vallen. Wat betreft de **leerlijn Bijbel** had ik een ander bezwaar. De hoofddoelstelling van het PEGO is dat leerlingen 'een grondige kennis van de Bijbel' krijgen. Als dit het uitgangspunt is, dan is het niet minder dan logisch om alle genres van de Bijbel expliciet aan de orde te stellen. Een nadrukkelijke bespreking van de boeken Job, Psalmen, Spreuken, Prediker en Hooglied zou vanuit dat opzicht geboden zijn. Dit voorstel werd toen niet gehonoreerd.

Ook heb ik voorgesteld om op dat moment al te besluiten in de derde graad de leerlijnen Bijbel, kerkgeschiedenis en stromingen door te trekken. Daar was toen evenmin openheid voor. De expliciete behandeling van Bijbelse stof moest in de tweede graad afgerond worden. Onofficieel hoor ik dat men nu wel overweegt de leerlijn Bijbel door te trekken naar de derde graad. Er zijn echter geen concrete plannen over hoe en ik ben niet optimistisch dat men erin zal slagen belangrijke andere genres van de Bijbel (vooral het O.T.) tot zijn recht te laten komen.

twee stappen vooruit

Op twee punten doet het nieuwe leerplan een stap vooruit. Dat moet ook gezegd worden. Bij de bespreking van de geschiedenis van de oude kerk gaat het leerplan in op het ontstaan van de gnostiek, die in onze tijd een inspiratie vormt voor bewegingen binnen New Age. Dit is inderdaad een fundamentele kwestie. Bovendien bevatten de info's bij deze periode zorgvuldig

uitgekozen citaten. Het is alleen jammer dat er in deze periode zo weinig tijd is om dit uit te werken.

De bespreking van de Islam in de vijfde periode bevat veel meer dan wat in het oude leerplan aan de orde kwam. Men heeft beseft dat we in onze tijd niet kunnen volstaan met een bespreking van de vijf zuilen in de Islam. Het was echter beter geweest als het onderwerp besproken was in de derde graad. Door echter alleen een herziening te ambiëren viel dit echter buiten de mogelijkheden.

onvoldoende keuzes

Het meest opvallend van het leerplan voor het derde leerjaar is dat men onvoldoende keuzes maakt. Dat blijkt in de eerste plaats uit de planning. De eerste periode over Jodendom, Handelingen en de oude kerk is overvol. In de tweede periode wordt een hele periode besteed aan twee Bijbelboeken. Opeens alle tijd. In de derde periode wordt een stuk kerkgeschiedenis behandeld, dat eigenlijk nauwelijks deel uitmaakt van het Protestantse verhaal en waarvan de directe betekenis voor het heden niet duidelijk wordt gemaakt. Waarom er dan zoveel aandacht aan besteden? In de vierde periode gaat het over stof die al uitgebreid in het LO aan de orde is geweest. De ballingschap is een belangrijke periode in de Bijbelse geschiedenis. Om profetische teksten te begrijpen moet je de tijd begrijpen waarin die teksten ontstaan zijn. Je moet iets begrijpen van de Bijbelse chronologie. Waarom niet een programma 'Rond de ballingschap' met namen als Jeremia, Ezechiël, Psalm 137, Zacheria en Nehemia?

de Bijbelse stof

In het secundair onderwijs zou het de doelstelling van het PEGO moeten zijn om via een traject de leerlingen te voeren van een kinderlijk geloof naar een volwassen geloof. Met een volwassen geloof bedoel ik: een geloof dat moeilijkheden onder ogen ziet, visie heeft op het leven en inzicht in onze moderne wereld. Helaas moet ik zeggen dat bij het doornemen van de Bijbelse stukken in het leerplan je soms het gevoel hebt dat je nog op de zondagsschool zit. Wat benadering betreft is het niet zo veel anders dan in het LO.

Het nadrukkelijk verzwijgen van zaken vind ik in het onderwijs een bedenkelijke zaak. Mijn ervaring is, dat leerlingen er helemaal geen moeite mee hebben als je zegt dat iets een probleem is. Het bespreekbaar maken van moeilijke zaken kan je vergelijken met een vaccin. Door het creëren van een kleine besmetting voorkomt men een grote besmetting.

Ter zake. Het boek Jozua is een belangrijke schakel in de Bijbelse chronologie. Het boek kan echter niet model staan voor een vreedzaam samenleven van volken en godsdiensten. Alle inwoners van de stad Jericho moeten worden gedood (6:18,21). Dat gebeurt later ook met de inwoners van Ai, Makeda, Libna, Lachis, Eglon, Hebron, Debir en de Negev (8:24,28,30,32,35,37,39; 11:40). Hoe je dit ook uitwerkt, dit gegeven mag niet genegeerd worden bij de bespreking van het boek Jozua. Dat is nu wel het geval.

Het zondagsschoolgevoel komt eveneens sterk boven als de hoer Rachab in het leerplan tegen beter weten in een herbergierster wordt genoemd (pag 4). Op die manier wordt tevens voorbijgegaan aan de eigenlijke pointe van dit Bijbelse verhaal.

Bijbel en thema

Toen men begon met het schrijven van een leerplan voor de eerste graad is er in de leerplancommissie een uitvoerige discussie geweest over de leefwereld van jongeren. Het resultaat van deze discussie is dat het leerplan de stof aanbiedt aan de hand van twee categorieën: Bijbel en thema. De vruchten van deze benadering is dat er een breedte aan onderwerpen in de eerste graad aan de orde komt. Ik noem: micro- en makrokosmos, milieu,

rechten van de mens, toekomstverwachting en onze eigen maatschappelijke verantwoordelijkheid en alloctonen (resp 1A.2, 1A.4, 2A.2 en 2A.4).

Op basis van wat er ligt heb ik het sterke vermoeden dat de leerplancommissie de grote lijn uit het oog verloren heeft en alleen maar ad hoc de thema's kiest bij de vooraf vastgestelde Bijbelse stof. Als dit zo is, dan is dat een fundamentele breuk met de werkwijze van de commissie in de eerste graad.

Helaas is mijn oordeel nogal kritisch over wat er nu geboden is. Ik hoop echter dat men dit niet persoonlijk opvat. Waar het mij om gaat is dat er een goed leerplan komt. Dat is de reden waarom ik dit heb geschreven.

2 juni 2012
Jart Voortman

commentaar bij de presentatie van het leerplan PEGO 4 ASO

Op de studiedag *Interlevensbeschouwelijke competenties* in februari 2013 werd in het ochtendprogramma een lezing gehouden door iemand van Mix!it over **overgangsrituelen** in verschillende culturen. De verschillende inspecties vinden na de politieke discussie om tot meer samenwerking te komen dit blijkbaar belangrijk. Waarom heeft de leerplancommissie dan een voorstel van mij voor een vergelijkbaar programma onder de titel *Feesten en rituelen* afgewezen? Aan de ene kant zegt men vooruit te willen, aan de andere kant laat men het bij het oude.

We gaan hier niet herhalen wat onder 3ASO reeds is gezegd.

Op een aantal punten is het nieuwe leerplan voor 4 ASO vernieuwend ten opzichte van het vorige. Er wordt meer aandacht gevraagd voor het boek *Handelingen* en de brieven in het N.T. De ruimte die voor **het boek Handelingen** wordt gemaakt stelt echter teleur. Het boek *Handelingen* is historisch zeer belangrijk en bevat schitterende verhalen, die vaak niet zo bekend zijn. Het eindresultaat is echter pover. In 3A.1 wordt het boek *Handelingen* aangestipt als opstap naar de geschiedenis van de oude kerk (week 1). In 4A.2 wordt eigenlijk maar 1 week ruimte gemaakt voor de verhalen in het boek *Handelingen*. /

Wat betreft **de brieven** is in 4A.2 en 4A.4 gekozen voor een opzet die dicht bij de leefwereld van de leerlingen staat. Het is allemaal een kwestie van smaak hoe je het beoordeelt. Een iets fundamentele kennisgeving met de diversiteit van het N.T. spreekt mij meer aan. Ik verwijs naar [mijn eigen uitwerking](#) van het onderwerp brieven, die ik maakte voordat dit leerplan uitkwam.

Regelrecht teleurstellend is het dat in periode 5 over **recente kerkgeschiedenis** geen aandacht wordt geschonken aan de opkomst van de Pinksterbeweging in de 20^e eeuw. De Pinksterbeweging is wereldwijd een belangrijke beweging en veel van onze leerlingen (verreweg de meeste Afrikaanse leerlingen) behoren tot deze stekking. Een kennisgeving met de leer van de doop met de Heilige Geest en het beroep op de specifieke teksten in *Handelingen* 2,8,10 en 19, is belangrijk voor de algemene vorming. Evenzo het concrete functioneren van de Geestesgaven (tongetaal en profetie) in de gemeentes van deze beweging. Ook is het van belang dat leerlingen zich ervan bewust zijn, dat niet alles probleemloos is rond onderwerpen als exorcisme en genezing.

Dan tenslotte nog iets over de grote lijn. **Is het goed gedoseerd** om 3 periodes over kerkgeschiedenis te hebben in 1 leerjaar? Zou het niet verstandiger zijn de leerlijn kerkgeschiedenis door te trekken naar de 3^e graad, met als onderwerpen de drie verschillende stekkingen (protestants, evangelisch en pinkster) in het 5^e jaar en in het 6^e jaar het programma rond de Verlichting en haar gevolgen, dat nu heet *geloven tegen de stroom in*?

Wat verder opvalt ten opzichte van het vorige leerplan, is dat de maatschappij bijna afwezig is in het geheel van het programma. In het oude leerplan was er de periode *Arm en rijk*, waar wel eenvoudig een verband gelegd kon worden met de grote ongelijkheid in levensstandaard in deze wereld. De grote wereldproblemen van onze tijd (energie, klimaat, mensenrechten, terrorisme, fundamentalisme, oneerlijke handel, vrouwenhandel en vele kleinere problemen) lijken afwezig te zijn in de tweede graad van het ASO. Is daar goed over nagedacht?

27 april 2013,
Jart Voortman